

Katrā novadā un pilsētā pa savam

Pašvaldību deputātu atlīdzības sistēmā nepieciešamas pārmaiņas, padarot to taisnīgāku, vienkāršāku, skaidrāku un mazinot administratīvo slogu pašvaldībās. To Valsts kontrole secinājusi revīzijā par 2017. gada saimnieciskā gada pārskatu.

Tās ietvaros, izlases veidā veicot revīzijas 30 pašvaldībās, arī Amatas, Raunas un Vecpiebalgas novadā, konstatēti dažādi pārkāpumi deputātu atlīdzības noteikšanā.

“Skaidra, viegli piemērojama un vietējai situācijai atbilstoša deputātu atlīdzības sistēma mazinātu šķēršļus iedzīvotāju aktīvākai iesaistei pašvaldības pārvaldē. Vienlaikus tā veicinātu pašvaldības darbības atklātību un vairotu iedzīvotāju uzticēšanos

pašvaldībai kā vietējai varai,” pārmaiņu nepieciešamību skaidrojusi valsts kontroliere Elita Krūmiņa.

Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pašvaldību izdevumi deputātu atlīdzībai pērn palielinājušies par 7,7 procentiem. Latvijā pilsētu un novadu domēs ievēlēti 1614 deputāti. Vidēji valstī uz vienu pašvaldības deputātu 2017.gada beigās bija 1319 iedzīvotāji. Amatas novadā - 368, Raunas novadā - 363, Vecpiebalgas novadā - 442. Raunas un Vecpiebalgas novados domē strādā deviņi, bet Amatas novadā 15 deputāti.

“Pašvaldības deputāta atalgojums ir nosacīts sabiedrības novērtējums vietējai demokrātijai, tas nevar būt par augstu, nevar būt par zemu. Ir konceptuāli jāizšķiras, kas deputātam tiek izmaksāts – vai tā ir alga par darbu vai kompensācija par iztērēto laiku un ienākumiem, ko negūst. Tās ir divas atšķirīgas pieejas. Mūsu

priekšlikums ir atteikties no liekas birokrātijas, proti, darba laika uzskaites, bet valstiski noteikt deputātu atalgojuma griestus un grīdu, kas būtu piemērojams pašvaldībās vai nu atkarībā no to lieluma, vai citiem kritērijiem, kas būtu nosakāmi diskusijās,” revīzijas datus rosina vērtēt Valsts kontroles padomes loceklis Edgars Korčagins.

Deputātu atlīdzības kārtību katrā pašvaldībā nosaka dome, tomēr domei pašvaldības deputātu atlīdzības noteikšanā ir jāievēro Atlīdzības likuma normas, tai skaitā nostrādātā laika uzskaitē.

Būtiski arī, ka deputāta pienākumu veikšanai ir specifisks raksturs: no vienas puses - vairumā gadījumu tas tiek apvienots ar citu pilna laika darbu, no otras - prasa neierobežota laika iesaisti.

Valsts kontrole arī konstatējusi, ka deputāti pienākumu pildīšanai veltā ļoti atšķirīgu laiku, kas, piemēram, vienāda lieluma paš-

valdībās variē no 10 līdz 160 stundām mēnesī. Pašvaldības atšķirīgi interpretē arī noteiktos atlīdzības apmēra ierobežojumus deputātiem, kuri domē neieņem algotu amatu. Saskaņā ar Atlīdzības likumu deputāta stundas likmei nevajadzētu pārsniegt 6,14 eiro. Vecpiebalgas novadā tā ir 18 eiro stundā, Raunas novadā desmit eiro, Amatas novadā - 5,46 eiro.

Ziņojumā, protams, vērtētas daudzas atalgojuma nianšes.

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) Valsts kontroles interpretācijai par maksimālo deputāta darba stundas likmi nepiekrīt. “Domei ir deleģējums noteikt mēnešalgas aprēķināšanas kārtību un apmēru, nepārsniedzot maksimālo pašvaldības deputāta mēnešalgas apmēru. Tas nozīmē, ka pašvaldība pati lemj par deputāta atalgojumu, izvērtējot teritorijas

lētus, piedalīties domes lēmumu izpildes kontrolēšanā, izskatīt iedzīvotāju sūdzības un iesniegumus, rīkot iedzīvotāju pieņemšanu u.c.

lielumu, iedzīvotāju skaitu, darāmo darbu apjomu un budžeta iespējas. Pašvaldības deputāts pienākumus pilda, nevis būdams darba attiecībās ar pašvaldību, bet papildus savam pamatdarbam, būdams vēlētā amatā, tā sauktajās amata attiecībās. Tas nozīmē, ka uz pašvaldības deputāta darbu nevar attiecināt normālo darba laiku,” uzsver LPS vadītājs Gints Kaminskis.

Viņš piekrīt, ka vienotā atlīdzības sistēma jāpadara vienkāršāka un vieglāk piemērojama, tajā skaitā attiecībā uz pašvaldību deputātu un darbinieku atalgojumu. LPS arī uzsver, ka pašvaldību deputātu atalgojuma jautājumā ir jāievēro Eiropas Vietējo pašvaldību harta. □

Deputātu un komisiju skaits Amatas, Raunas un Vecpiebalgas novadā (avots: Valsts kontrole)			
Pašvaldība	Iedzīvotāju skaits 2018.gada sākumā	Deputātu skaits	Iedzīvotāju skaits uz vienu deputātu
Amatas novads	5521	15	368
Raunas novads	3269	9	363
Vecpiebalgas novads	3975	9	442

Atlīdzība Amatas, Raunas un Vecpiebalgas novada deputātiem 2017.gadā (avots: Valsts kontrole)			
Pašvaldība	Izdevumi deputātu atlīdzībai uz vienu iedzīvotāju	Izdevumi deputātu atlīdzībai vidēji uz vienu deputātu	Kopā izdevumi deputātu atlīdzībai
Amatas novads	149	5483	82241
Raunas novads	95	3467	31205
Vecpiebalgas novads	116	5143	46284

ZINĀŠANAI

Arī Eiropā dažādi

Eiropas Vietējo pašvaldību harta, kam Latvija pievienojās 1996. gadā, noteic, ka “vietējo vēlēto pārstāvju darba apstākļiem ir jānodrošina brīva iespēja realizēt savas funkcijas” un “darba apstākļiem ir jānodrošina piemērota finanšu kompensācija par izdevumiem, kuri radušies, pildot attiecīgo amatu, kur iespējams, kompensējot arī ienākumu vai darba samaksas zaudējumu; kā arī jānodrošina atbilstoša sociālā aizsardzība”.

Eiropas valstīs pēdējos gados vērojama tendence, ka vietējā un reģionālā līmenī ievēlēto politiķu sastāvs kļūst arvien vienvērtīgāks, nevis daudzveidīgāks, vietējo politiķu pienākumus arvien vairāk veic gados vecāki cilvēki un tie, kam ir nauda un brīvs laiks. Tāpēc par vietējo deputātu pienākumu veikšanas apstākļiem, tajā skaitā atlīdzības jautājumiem, nopietni spriests arī Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo varu kongresā. Tā rekomendācijās “Ievēlēto pārstāvju pienākumu izpildes apstākļi” uzsvērts, ka materiālajiem apsvērumiem vai citiem vietējo politiķu darbības apstākļiem nevajadzētu atturēt pilsoņus no centieniem iesaistīties vietējā varā - domē. Bet vienlaikus norādīts, ka tas nenozīmē, ka materiālām interesēm vai citai pašlabuma gūšanas iespējai vajadzētu motivēt tikt ie-

vēlētam domē. Noteiktais princips ir vairāk par atlīdzināšanu kā kompensāciju, nevis par atlīdzību kā ienākumu gūšanu. Uzsvērts arī, ka vietējo politiku raksturojoši jēdzieni ir brīvprātība un kalpošana vietējai kopienai.

“Nemot vērā būtiskās atšķirības ievēlēto pārstāvju pienākumos un pilnvarās, pašvaldību lielumā un budžeta nosacījumos, kā arī dažādu valstu politiskā, tiesiskā un pārvaldes ietvara atšķirības, nav iespējams noteikt vienotus noteikumus, kas varētu nodert katrai pašvaldībai Eiropā,” atzīts rekomendācijā. Savukārt ieteikumos dalībvalstīm tās tiek aicinātas nodrošināt, ka pašvaldības sniedz adekvātu finansiālu atlīdzību par ievēlēto pārstāvju darbu, kas atbilstoši pašvaldības kompetencei un lielumam patiesi atspoguļo pienākumu veikšanai nepieciešamā darba slodzi. □

UZZIŅAI

Pašvaldības deputātam ir pienākums piedalīties domes sēdēs, kā arī tās institūcijas sēdēs, kuras sastāvā viņš ievē-

VIEDOKĻI

Likumi un tradīcijas

Valsts kontroles revīzijā mūsdienu trīs novadu - Amatas, Raunas un Vecpiebalgas - pašvaldības ne ar ko īpašu neizceļas. Pašvaldību vadītāji atzīst, ka pagājušais taču bija vēlēšanu gads, domes ienāca jauni deputāti un tika vērtēts arī deputātu atalgojums.

Raunas novada domes priekšsēdētāja **EVĪJA ZURĢE** uzsver: “Raunā deputātiem atlīdzība nekad nav bijusi svarīgākā. Tas starp ikdienas darbiem ir papildu pienākums, vēlēšanās kaut ko izdarīt novada labā.”

Par atalgojumu vienmēr notiek diskusijas. Ja alga tiek palielināta domes darbiniekiem, tikai tad arī deputātiem. Patlaban deputāta darba stundas likme Raunā ir desmit eiro. Ja deputāts darbojas arī kādā domes komisijā, tad mēnesī uz rokas var saņemt līdz 30 eiro. “Lielās pašvaldībās ir daudzas komitejas, kurās jāstrādā, mazos novados nav tādas vajadzības. Deputātiem, kuri nav domes darbinieki, tiek piešķirti 20 eiro mēnesī telefonu sakariem,” pastāsta novada vadītāja un uzsver, ka tuvākajā laikā nav domāts, ka varētu paaugstināt deputātu atalgojumu.

“Ja deputāts vēlas nopietni iesaistīties lēmumos, par kuriem jābalso, ir vajadzīgs laiks. Kad gatavojām skolu reformu, bija vairākas tikšanās katrā skolā, vēl apspriedes - tās bija daudzas stundas,” viedokli pauž **Vecpiebalgas novada domes**

priekšsēdētājs **INDRIKIS PUTNIŠS**. Deputātu stundas likme noteikta 14 eiro, bet ne vairāk kā 40 stundas mēnesī. Izskanējušas runas, ka deputāti, vismaz komiteju vadītāji, gribētu ikmēneša atalgojumu. “Runas ir, bet nav iesniegumu. Diemžēl ikdienā netiek novērtēta deputātu atbildība,” saka I.Putnišs.

Amatas novada domes priekšsēdētāja **ELITA EGLĪTE** saka, ka salīdzināt var visu, bet jāreķinās, cik dažādi ir novadi. “Amatas domes 15 deputāti ir no visiem pieciem novada pagastiem. Andis Cīrulis uz sēdēm un komitejām brauc no Bērza Zaubes pagastā. Līdz novada domei 60 kilometri. Vai to var salīdzināt ar deputātu, kurš pilsētā aiziet uz sēdi? Deputātu atalgojums nav mainījies kopš 2013.gada,” stāsta Elita Eglīte. Deputātu darba stundas likme, kurā tiek ieskaitīts arī laiks ceļā, ir 5,46 eiro un ne vairāk kā 40 stundas mēnesī. Komiteju vadītājiem, kuriem jāvada sēdes un jāsaņem lēmumi, par stundu maksā 10,30 eiro.

“Šodien neviens celtnieks nestrādās, ja nemaksās vismaz desmit eiro par stundu. Bet deputāts pieņem lēmumu, kas attiecas arī uz šo celtnieku. Daudzi ir izbrīnīti, cik maz deputāti saņem. Uzņēmēji teikuši - pret deputātiem sabiedrības prasības ir augstas, atbildība liela, viņiem pienāktos pienācīgs atalgojums. Laiks šodien ir vērtība, un arī tāpēc daudzi uzņēmēji nekļūst par deputātiem,” saka novada vadītāja un uzsver, ka deputāta darbs nav sabiedriskais darbs, tas lai paliek nevalstisko organizāciju ziņā.

“Mūsu deputātiem nav nekādu bonusu, bet neviens nesūdzas, ja kāds nepiedalās sēdē, tam ir nopietni iemesli. Uzskatu, ka nākotnē deputātiem jābūt algotiem,” viedokli pauž Elita Eglīte. □

Lappusi sagatavojuši **SARMĪTE FELDMANE**

Publikācijas sagatavotas ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā “Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma” atbalstīts projekts nr. Nr.2/MEDIA/18/013

Valsts reģionālās attīstības aģentūra